

Lesgeven in het speciaal onderwijs 2

Een kijkje in de gymzaal van Leoni Tielbaard

geeft meteen een eerste indruk hoe hun pet die dag staat. We hebben ook de gouden regel dat ongeacht wat eerder is gebeurd, iedere dag gestart wordt met een schone lei, altijd. Dat willen we als school echt uitstralen met elkaar.”

Aandacht, structuur en voorspelbaarheid

We gaan eerst mee naar de gymzaal om een les te bekijken van Leoni en zo een eerste indruk te krijgen van het reilen en zeilen van de gymles. De gymzaal staat al opgebouwd met activiteiten. Wat meteen opvalt is de indeling met drie vakken in de ruime gymzaal. Leoni vertelt dat duidelijkheid, voorspelbaarheid en structuur noodzakelijk zijn voor de doelgroep van de Verschoorschool. De les begint altijd met een tikspelletje en daarna werken de leerlingen in drie vakken. Ondertussen zien we de leerlingen stil binnenkomen en op de banken gaan zitten die midden in de gymzaal staan. Ze verwelkomt ieder kind met een contactmoment, geen leerling wordt overgeslagen en er is een korte overdracht met de leerkracht. Het valt ook op dat er een vaste volgorde is. Leerlingen weten precies waar ze moeten zitten. Als we om ons heen kijken, zien we dat er in de berging een duidelijke structuur is.

Leoni geeft tijdens de uitleg veel aandacht aan duidelijke afspraken, zoals welke regels bij het wisselen gelden, wat je precies moet doen als je getikt wordt, waar de volgorde van de wachtrij is en wijst op de PAD-plek (time-out plek). Toch valt ook op dat de vaart er ook goed in blijft tijdens de uitleg. Binnen mum van tijd zijn alle

In deze artikelenreeks nemen Anna-Maria van Dillen en Christa Rietberg een kijkje bij vakcollega's die werken in de verschillende typen speciaal onderwijs. Wat drijft hen en welke issues spelen in dit werk? In het tweede artikel gaan ze naar een cluster 4 school voor leerlingen met gedrag- en psychiatrische problematiek. | Tekst Christa Rietberg

en Anna-Maria van Dillen

Verschoorschool

Deze keer gaan we op de fiets door de Veluwe. Op deze prachtige locatie in Nunspeet vinden we de Verschoorschool. Deze school biedt op twee locaties speciaal onderwijs aan ruim 220 leerlingen. Er zijn ook vier 'koestergroepen' voor leerlingen met ernstige trauma's en hechtingsproblematiek. De leerlingen komen door het bijzondere karakter van het onderwijs uit de wijde omgeving, vandaar dat de taxibusjes af- en

aanrijden. We vinden vakleerkracht Leoni Tielbaard al bij de taxistandplaats. Niet voor niets, want het personeel dat geen eigen klas heeft, vangt de leerlingen uit de taxi's op en zorgt voor een goede overdracht tussen de taxi's en de klas. De taxireis is namelijk niet voor elke leerling een prettig tocht en kan meteen voor spanningen zorgen bij de start van de schooldag.

Leoni geeft aan dat het fijn is om elke leerling zelf binnen te zien komen. "Het

leerlingen bezig. De groepsleerkracht blijft aanwezig tijdens de les. Hierdoor zijn er een paar extra handen en ogen en is er een vertrouwd persoon de hele les aanwezig.

Wanneer de leerlingen aan het werk zijn gaat ze kort met ons in gesprek. Het valt ondertussen op dat ze de leerlingen geen seconde uit het ook verliest en veelvuldig complimenteert terwijl ze met ons praat. "Als ik lessen ontwerp, zorg ik dat de leerlingen niet of nauwelijks hoeven te wachten en vooral heel veel bewegen en wanneer ze wel moeten wachten dan zorg ik voor een duidelijk wachtplek bijvoorbeeld in hoepels of op markeerschijven. Activiteiten moeten doorgaan, dus een parkoersvorm werkt heel goed voor de leerlingen. Wachten is voor sommige leerlingen meteen kliertijd. Daar kunnen ze niets aan doen hoor en daarom wil ik dat wachten puur even uitrusten is, maar verder voorkom ik het wachten zo veel mogelijk."

Relatie opbouwen

Wat drijft Leoni om te werken op de Verschoorschool? Leoni werkt al acht jaar op de Verschoorschool. Zij ervaart dat er de laatste jaren een andere doelgroep in school is gekomen. "Er lijken meer leerlingen met

hechting- en traumaproblematiek aangemeld te zijn. Juist voor deze doelgroep is het nog belangrijker om met elke leerling een goede relatie op te bouwen." Daarnaast geeft ze aan dat het belangrijk is om het gedrag van de leerling niet op jezelf te betrekken. "Aan het begin was dat wel eens lastig, dan schrok ik van een uitbarsting, maar nu snap ik veel beter waar het gedrag vandaan komt. Rustig blijven is echt het toverwoord en om elke leerling te zien. Juist als ze het moeilijk hebben." Leoni geeft aan dat dit stuk haar ook drijft. Als leerkracht doe je ertoe en maak je het verschil voor deze kinderen. "Je kan impact maken bij de groei van een leerling." Daarbij werk je nauw samen in het team met collega's. En juist dat vindt ze superfijn. "In het regulier onderwijs sta je er als vakleerkracht vaak alleen voor en werk je vaak op een eiland, terwijl je hier juist samen met het team van collega's werkt, altijd en overal en juist ook in de gymzaal. Dat geeft me voldoening, dat je het samen doet."

Leoni vertelt dat achteroverleunen er nooit bij is. "Blijven herhalen is belangrijk, want regels die je al hebt verteld kunnen ze opeens vergeten zijn. Daarbij vinden sommige leerlingen omgaan met winst en verlies erg lastig." Leoni geeft aan deze

spelletjes niet uit de weg te gaan, maar probeert de consequentie van winst en verlies zo kort mogelijk te maken. Bijvoorbeeld als je getikt bent leg je een pion om, en mag je daarna gewoon weer meedoen. En naarmate dit goed gaat, wordt het steeds meer uitgebouwd. Wanneer leerlingen het even moeilijk vinden probeert Leoni samen met ze af te stemmen wat hij wil en wat daarvoor nodig is. Leerlingen krijgen een keuze binnen gestelde regels.

Goed bewegingsonderwijs

Wat heb jij nodig om goed bewegingsonderwijs te geven aan je doelgroep? "Uiteraard moet de zaal voldoende materialen hebben om te zorgen voor voldoende beweging. De beweegniveaus tussen de leerlingen zijn erg groot, dus een gedifferentieerd aanbod is nodig. Het gedifferentieerde aanbod zorgt ook voor minder frustraties en conflicten. Specifiek materiaal dat veelvuldig wordt ingezet zijn timers en zandlopers. De leerlingen weten zo hoelang iets duurt en dit helpt weer in de structuur, de duidelijkheid en voorspelbaarheid die deze leerlingen nodig hebben."

Ze geeft aan dat een grote succesactiviteit het springkussen is en altijd goed verloopt, ondanks dat leerlingen

in de verleiding komen om tegen elkaar te botsen of op de randen klimmen. Uiteraard worden vooraf de regels ook consequent herhaald. Dan wijst ze ons op de zogenaamde 'PADplek.' Dit is een time-out plek. Binnen de school wordt gewerkt met de PAD-methode. Het Programma Alternatieve Denkstrategieën (PAD) is een universeel preventieprogramma waarmee scholen de sociaal-emotionele competenties van hun leerlingen tussen 4-12 jaar kunnen vergroten om zo gedragsproblemen te voorkomen.

Deze plek is geen strafplek maar echt een plek om even tot rust te komen zodat je weer mee kan doen.

Buitenschool

Wat doet Leoni nog meer buiten de lessen bewegingsonderwijs? Ze organiseert ook sportactiviteiten buiten de schoolomgeving. Zij vindt het belangrijk dat de school aan het plaatselijke schoolvoetbal meedoet en dat leerlingen hiermee in een andere omgeving leren hoe ze kunnen sporten en welke regels daar gelden.

Vanuit ouders krijgt ze terug dat ze het heel fijn vinden dat de leerlingen aan dit toernooi mee kunnen doen. Daarnaast zet ze zich in voor het jaarlijkse bedrijfsvolleybaltoernooi. Ze zorgt dat er een docententeam van de Verschoorschool deelneemt en enthousiasmeert de collega's om mee te doen.

Na nog een kijkje op het grote en groene schoolplein, fietsen we met mooie indrukken weg uit de Veluwe bossen. ●

Contact

anna-maria.vandillen@kvlo.nl
christa.rietberg@kvlo.nl

Christa Rietberg en Anna-Maria van Dillen zijn vakleerkrachten bewegingsonderwijs en maken deel uit van het team Speciaal Onderwijs van KVLO

Foto's

Anna-Maria van Dillen

Kernwoorden

speciaal onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs, cluster 4